

Kokis didelis ir prakilnus pamokinimas! Antai gyven-
tojai vieno amerikiszkojo
miesto 100.000 dol. (pusę mi-
lijono frankų) sudėjo ant pa-

Dabar žiurėkite, ką daro lietuvių perkriksztai, iszvirteliai į maskolius. — Raseinių policijoje tarnavo koks ten Mickevyczius, paeinantis isz Mankunų, to paties pavieto, pirm kelių metų priėmęs pravoslaviją. Tas parsidavėlis užlaiko mieste labai puikią kvatierą, turi prie savęs motyną ir seserį ir puikiai gyvena. Jo sesė mokina szkoti; ten tankiai buna baliai ir svečiai. Tūm tarpu policijoje patėmyjo, kad isz po jos popierų nyksta mažne visos pniektos markės nū 80 kapeikų verzeios. Tūjaus pūle nūtartis ant Mickevycziaus ir likosi nusiūsta policijā dėl iszkratymo jo namų. Ana tropyjo ant tos valandos, kada motyna su seseria užsiiminėjo mazgojimu sutersztų markių ir anų dziovinimu. Po patalais rado jų didelę daugybę nuvalytų ir nenuvalytų. Tas M., kurį tūjaus policijā suėmė, turi dabar 20 metų.

Anas tas markės pardavinėjęs per tūs prisiekdintus sargus, kurie yžde (kaznaczeistwo) pardavinėja sudo markės ir vekselinę popierą. Tas „ge-szeftas“ gerai jiems ėjo per kelis metus, bet truko tas viskas, policijai užklupus M. 22 d. Sausio šių metų. Turbut visai tai kompanijai teks eiti į Siberiją sabalių ganyti. Tos atitaisytos markės išsivežėjo ant visiszkai gerų, tikt buvo truputį baltesnės.

Nekoksai Kepurutis, kurį ir pernai Raseinių parakvijoje sugavo klėtyje kailius be-vagiant, nors tada buvo dik-cziai primusztas, mėgino ir szimet visokias klastas daryti. Nū Raseinių į Suvalkų rėdy-bą ir į Prusus vieszkeliu ant Niamuno veža visokius mil-tus ir javus nusamdyti žmo-nės, tankiai sustodami prie Behirvų karcziamos dėl pa-siganymo. Tada K., pasinau-dojęs iš to, kad suszalę žmo-nės karcziamoje gerė ir nei vieno nebuvo ant lauko prie vežimų, perpjovė virvę vienų rogių, su kuria buvo pririsz-ti maiszai, ir įvertęs vieną maiszų į rogutes ir paplakęs savo arklių, norėjo su anūmi išstrukti. Žmonės paserģėjo vagi, nukabino nū rogių savo arklius ir raiti jį pavyję mu-szė kiek norėjo, o paskui pa-davė į policijos rankas.

Sviesto gorczius kasztūja nū 1,80 kap. sulig 2 rublių, deszimts kiausziinių 17 kapeikų, svaras jautienos 8-9 kap., sv. laszinių 18 kap..

Visi roktūja, kad pas mus turės būti ar konstitucija ar karė, kad ilgai be atmainos nebus, nės valdzios padėjimas yra be iszeigos, nės Masko-lijoje badas ir dabarnyksztė valdzia dėl daugelio netinka. Ant Prusų rubežiaus statomos yra penkios divizijos, idant einant vokiecziams į Lietuvą ir Baltijos gubernes užkirsti kelią dėl grizimo. Daugelis svieto nekantriš laukia ka-

rės, kaip vienatinės pagalbos ir išliūsavimo nū priespaudos.

Žaltys.

— *Aszmenė* (Viln. rėd.). Vienintėlė ant viso svieto tal-mudistiszkoji akademija yra Lietuvoje, Valožino miestėlyje, ir talpinasi papras-me žydų maldnamyje, kuriame atliekamos tampa maldos ir apeigos. Pora tukstanczių žydiszkos jaunūmenės, nū 13 iki 25 metų amžiaus, susirin-kusios iš visų krasztų svieto, liūsosė nū dievmaldystės va-landosė, susigruda į didelę, vienintėlę salę maldnamio ir visokiais balsais, nū kurių virpatriobėsio sienos, gieda už dūtus išz talmudo skirsnelius, lavindamiesi intonacijoje ir pagalios ortodoksiskzame išz-guldyme paties teksto. Išz-guldinėjimu užsiima Valožino rabinas, augszeziausias au-toritetas, ir, kaip tvirtina žy-dai, didžiausias ant svieto galvinis paaiszkzine teolo-giszkųjų abejonių. Tarp mo-kintinių randasi jauni žydu-kai išz Aigypso, Syrijos, Aus-trijos, Anglijos; yra bago-czių, kurie moka didelius pi-ningus ant užlaikymo moks-lainės, yra ir biedniokų, už-laikomų visūmenės kasztais. Miestelio gyventojai vien tik szitai moksლისzkajai ugnavie-tei pasidėkavoja už savo buvį. Mokslincziai, iszeinantieji į svieta išz szitos akademijos, atsižymi didžiausiu proto nus-kurdimu: jokios žiamės kal-bos nemoka, szįgdykszečių draugijinių prietikių nesup-ranta, akivaizdoje visokių bė-ganczių klausymų stovi ant papėdės talmudistiszkos ab-strakcijos, žodžiu sakant, yra tai Todrosai išz „Orzeszkovos“, Meiero Ezofovicz“.

Paskutiniūse laikūse mas-koliszkioji valdzia padėjo savo leteną ir ant szitos žydų aka-demijos. Paliepta mokinti aritmetikos ir maskoliszkos kalbos per egzaminūtus mo-

kintojus; uždrausta talmudis-tiszkūse moksłūse kamanti-nėti dalykus neprielankius dėl kriksczezionų, ir nesutin-kanczius su pravoslaviszka valstija. Mokslainė turi tilp-ti tam tikrame triobėsyje, pa-dalintame ant kliasų, ir nau-dotiesi išz jos gali tiktai Mas-kolijos padonai. Taip tatau pasibaigė gražiosios dienos Aranjuezo dėl vieuintelio ant svieto... žydiszkojo universi-tėto!

— *Vilnius*. „National Zeitung“ raszo, butent Vil-niujė įvyko didelės susikivir-czyjimas popų su katalikisz-kaja kuningija. Per 30 metų ten vieszpatavo įprotys laikė pravoslaviszkosios procesijos 6 d. Sausio, t. y. szventinimo upės, skambinti varpais katal-likų bažnycziose. Szimet buk vyskupas Audziejonis uždrau-dęs tai daryti, ir išz tos prie-žasties maskoliszkieji popai pakėlė baisų truckszmą.

Išz priežasties paskalų apie kokias ten revoliucijiszkas proklamacijas Lietuvoje, — Peterburgo mask. laik. „Sviet“ pataria valdziai būti atsargoje ir velyja jai sekti Muravjovo pėdomis. Prie tos progos „Sviet“ iszvadzioja aitrūs skundus prieszai anūmetinius prieszinnukus tojo apszatalo maskoliszkojo „knuto“ bei kartuvių ir kolioja svyrūjan-czią polytiką Lietuvoje po lenkmezčiui, lygia dalia ir vo-kieczius už jų brotavimąsi su lenkais, įpatingai už pakėli-mą kun. Stablewskio, labai neprielankaus dėl maskolių, į Gniezno arcı-vyskupas. Bu-vusiamjam general-gubernato-riui Potapovui užmetinėja „Svietas“, jogei liberaliszka-me apjakime jis liepė uždar-ryti koplyczią prie Sz. Mika-lojaus bažnyczios, paszvestą Muravjovo atmincziai. „Svie-tas“ primena istoriją valdymo Lietuvos ir dūda karsztą van-tą maskoliams už jų libera-liszkumą dėl to kraszo.

Isz Kitur.

— *Suv. Valstijos*. Perei-toje subatoje iszplaukė isz New Yorko ūsto į Liepoją laivas „Misouri“ su maistu dėl Maskolijos badūlių. Visūse miestūse Suv. Valstijų yra renkamos aukos dėl to mie-rio.

— Arcı-vyskupas Ireland, pagarsėjęs savo amerikiszktų patriotizmu, yra dabar Romo-je ir kaip raszo, busiąs iszkel-tas į antrąjį Amerikos kardi-nolą.

— „Scientific American“ raszo: „Anū-e metų Euro-pos emigrantams ne pigu bu-vo dasigauti į szitą žiamę, ir tik turtingesniems bei sveikes-niems tai pasisekdavo. Jie tapdavo gerais ukėsais ir umn-laiku susigyvendavo su czio-nykszezia populiacija. Ano-se dienose geriausios žiamės buvo atviros dėl apgyventojų už dyką. Vienok didelės at-mainos įvyko laike szito pus-amžio. Laivų skaitlius la-bai pasididino, kasztai perve-žimo per jures sumažėjo ir at-keliavimas isz tolymiausių kampų svieto labai paleng-vėjo. Vyriausybės Anglijos, Prancuzijos, Vokietijos, Mas-kolijos, Norvėgijos, Szvedijos, Italijos, Turkijos, nesznekant jau apie Kynziamį, iszrado, jogei pigiausias ir lengviau-sias budas nusikratymo nū savo beproczių, koliekų, bied-niokų ir piktadėjų, yra iszga-benti jūs į Suv. Valstijas, ir czion jie rinkosi ir renkasi di-deliais buriais. Maskolija isz-varė savo žydus, kurie dabar pilasi į mūsų žiamę. Taip vadinamieji „valkijozai“ lai-vai atgabena dideles daugy-bes prasczeziausios veislės emig-rantų. Tarp ateivių atsirada, zinia, ir gerų žmonių, vienok randasi tukstancziai netiku-sių, kurie paplatina czion pik-tadējystes, ligas ir pripildo mūsų kalejimus, ligonbuczius ir biedniokų namus. Szįg-

dien yra daug sunkiaus aprūpinti tūs ateivius. Nesiranda jau žiames dėl padalinimo. Geriausios žiames jau užimos yra. Ateiviai, daugiausiai prasciausias veislės, susikemsa į įpatingas savas naujokynes su savo prigimta kalba ir dažnai netikusiais įprociais, kur angliskai nepavelyjama sžnekėti ir amerikiečiai neleidžiami gyventi. Sžitos naujokynės yra taip įpatingos, kaip Kynmiestis pacioje szirdyje San Francisco miesto. Vis tai yra pavojingi lizdai svetimžiamiszkos įtekmes, kurie nevelyja nieko gero dėl mūsų įstatymų ir įrednių. Laikas jau yra asztresnius įstatymus pagaminti dėl ateivių, ir mes džiaugiamės, kad kongressas apie tą dalyką rūpinasi. Naujasis įstatymas, tarp kitko, turi sekanczius skirsnius: 1) Jokis biedniokas, ligois ir piktadejas neturi būti įleistas į sžitą žiamę. 2) Laivų valdonai turi pasistatyti \$50.000 kaucijos, iš kurių bus apmokami kasztai grąžinimo nepageidautinų emigrantų. 3) Kožnas ateivys gali būti grąžinamas laike dviejų metų, jeigu bus daves-ta, kad jis yra ligotas, piktadejas arba neįstengiantis sav dūną nšidirbti, ir kasztus pakelia laivas. 4) Tam tikros stotės dėl ekzaminavojimo norinczių czion ateiti bus įsteigtos svetimose žiamėse po priežiura amerikiszkųjų urėdininkų. 5) Asztresnė priežiura bus įvesta ekzaminavojime atėjusių emigrantų. 6) Laivai turės mokėti pagalvėnės mokesčius po 1 dol. nū kožno atvežto emigranto. Sžiadien yra mokama tik 50 centų pagalvės.

— Suv. Valstijose nėra cenzuros, bet yra už tai pacztoriai, turintieji tiesą nepriimti dėl siuntinėjimo tokių rasztų, kurie pagal jų izmanymą kenkia geriems įprociams. Prie tokių rasztų,

uždraustų per pacztinę cenzurą, priskaityta tapė ir Tols-toi'jo „Kreuzer Sonata“, kuriai dabar net Maskolijoje pavelyjo vaikszezioti. Tokiūse atsitikimūse, kada atvirai prisikabinti prie kokio raszto nėra galima, pacztoriai atlieka tą paslaptį, kaip ir Maskolijoje. Neseniai papūlė į pacztorių neapikantą laikrasztis „Voice“, prohibicionistų organas. Sžitas laikrasztis buvo siuntinėjamas dykai į vairių valstijų farmeriams; nū kokio laiko rėdystė pradėjo patėmyti, jogei nepaprastai daug skaitytojų, anot pranesimų vietinių pacztorių, neatsiima laikraszeziū nū paczto. Rėdystei pūlė ant mislies, jogei czion kas-nors negero yra, ir pasiržo isztirti tą dalyką. Iszsiuntinėti tapė užpечэтйтсе laiszkūse cirkuliariszkai užklausi mai vi siems tiems skaitytojams, kurie neva atmetę buvo laikrasztį. Ant kopertų buvo rėdystės adresas — ir neparėjo nei vienas atsakymas. Tada rėdystė paantrino bandymą, vienok cirkuliarus įdėjo į prastus kopertus, — pradėjo tada ateiti deszimtimis nū farmerių protėstai, jogei jie nei misliųjė buvo atimesti laikrasztį. Jus gal paklausi te, kodėl pacztoriai tą darė? Atsakymas toks: prohibicionistai (blaiyvstės partija) tulose valstijose stoja į lenktynes rinkimų laike su tomis partijomis, per kurias pastatyti yra ponai pacztoriai. O keno ro-gėse sėdi, tam ir dainą dainūk!

— Wachingtone vėliuk skamba kariszkai aidai tarp officierų ir karo minysterijoje, ir sžitūmi sykiu priešz Angliją. Ginczai mat už jurių katinus Behringo marėje niekad nepasibaigia ir sžitūmi sykiu gal įvyks isz to vaina. Laukiama yra atsakymo nū lordo Salisbury, o tada Suv. Valstijos gal pradės karę su Anglija.

— *Anglija.* Durham'o anglekasėjai 11 d. sz. m. pradėjo straišką. 400.000 darbininkų paliovė dirbti. Tą milžinišką straišką veda anglekasijų Federacija, turinti didelius piningus savo yzde.

— *Belgija.* Charleroi anglekasykloje ekspliodavojo gazas, kada kasykloje dirbo 270 darbininkų, isz kurių 200 gavo galą. Didžiuma jų buvo pacziūti vyrai ir jų pamilijos dabar nežino ką bedėryti isz nuliudimo. Nelaimė įvyko isz blogos prižiūros kasyklų, per ką žmonės baisiai yra įbingę ant bagoczių. Laukiama yra ten maisztas, ir isz tos priežasties bagocziai partraukė dideles mines žandarų.

— *Vokietija.* Pabugo vokiečiai akivaizdoje despotiszkųjų užmaczių savo jaunojo kaizerio ir pradeda vienytiesi, idant atkarti jo „reformas“. Antai nacional-liberalai susivienijo su valnamisliais į kruvą, idant prieštarauti ciesoriaus absoliutizmui. Abidvi partijos skiriasi visose savo nūmonėse, tacziaus akivaizdoje visūtino pavojaus susitai kė. Yra taipogi viltis, kad ir valniejie konservatyvai pristos prie sžito susivienijimo, o tada jau kaizeris nieko negalės iszdaryti su savo bažnytiniais konservatyvais, kurie jį visame kame remia. Ciesorius nukorojo labai daug redaktorių, kurie jo darbus kritikavojo. Tas vienok nesulaiko laikraszezius nū asztrių papeikimų jo polytikos. Abelnai dabar Vokietijoje verda, kaip pūde, ir nežinia kas isz to iszeis.

Austrija. Urėdiszkai padūdama yra, jogei viename tik Vienos mieste randasi bedarbių: 5.000 kurpių, 3.000 dailidžių, 1.500 metaldirbių, 7.000 murininkų ir 23.000 prastų darbininkų. Tulas re-

daktorius, kuris su labdarin-gos draugystės komitėtu apvaikszeziujo nekurius miesto dalis, raszo, butent jis matęs tenai didžiausią vargą ir doriszką nūpūlį taip didelį, kokio nei Londono urvūse nesiranda. Vienas tik McKinley'o įstatymas atėmė nū 12.000 darbininkų dūną. Buvis Vienos darbininkų tokiu būdu yra pasibaisėtinas. Ir czion įvyko susiburimai priešz valdžią, kuriūs vienok policija įstengė pacioje pradzioje užgesinti. Tacziaus badas skatina tūs vargszus ant naujo maiszto ir policija daug bedos su jais turės. Piktadarystės, kurių priežasczia yra badas, o ne godulystė, kasdien vis dauginasi. Isz Vengrijos pranesama yra, butent tukstancziai žmonių ten maitinasi szaknelėmis ir medžių žievėmis, butent tėvai galūja savo vaikus, idant nematyti jų badu mirsztančių. Vienoje tik Arvos apskrityje yra 20.000 gyventojų, palengva badu mirsztančiųjų. Galicijoje taipogi badinė szmekla pradeda pasirodyti, o tai isz priežasties neužderėjimo bulvių ir rugių. Tokiu būdu Austrija pasirodo esanti tokiose pat iszlygose, ką ir Maskolija. Ir kitose žiamėse nėra geriaus. Italijoje, toje puikioje szalyje, vargas vis labiau plečiasi; laukininkai tą patį vargą kenčia, ką ir miestų darbininkai. Lygia dalia Szpanijoje, Portugalijoje ir Graikijoje bado szmekla kaskart vis grasesnė pastovą įgyja. Nebus už tai didelių dyvų, jeigu ant pavasario Europoje szis tas padrebinantis pamatus szios dienos draugijinio triobėsio įvyks. Badas juk yra geriausias revoliucionierius.

— *Maskolija.* Angliszkūse laikraszeziūse dažnai užtinkame ilgus straipsnius, pakaktinai paaiszkinanczius sziadyksztį stovį Maskolijos.

Neseniai Chicagos laikraštis „Times“ patalpino ilgą rasztą tulo Gribojedovo, maskoliaus, kuris pasibaisėtiniausiose spalvose perstato Maskolijos badą. Dvideszims milijonų žmonių keliose rytinėse gubernėse esti didžiausiame varge, trukume karnio dūnos. Čiėli kaimai ir sėdybos, ap- leisti per gyventojus, pavirto į tyrus ir pelenų kruvas. Žmonės, neturėdami kuro, sudegino savus butus, o gy- vulius, neiszkiriant nei ark- lius, karves ir kates, suvar- tojo ant maisto. Gaujos nu- badėjusių sodiečių bastosi ant vieszkelių, pastodamos kelių karavanams ir visokiems transportams; keliauti po Maskoliją yra labai pavojin- ga. Valdžia stengiasi nors iš dalies žmones gelbėti iš bado nasrų ir su tokiu mieriu badūliams dūda darbus prie Siberijos geležinkelio, giriose, arba perkeldinėja jūsi kitas, bado neužkludytas, guber- nes. Didelis antpludys so- diečių į Užkaukazės guber- nes, persų apgyvendintas, į vykdo tenai baisias pjuvi- nes tarp vietinių gyventojų ir ateivių. Neapsiejo be kru- vinių regyklų, kuriose kelio- liką žmonių nudaigota. Tas pats dedasi ir vakarinėse gu- bernėse. Lietuvoje, Lenki- joje, Valinijoje iš priestasties antpludžio nubadėjusių minių maistas įmanytinai pabrango, uždariai darbininkų suma- žėjo, o iš to vėl bėda ir var- gas dėl dirbancios lūmos.

Smelkiasi ant mislies klau- symas: kokią įtekę tas vis- kas padarys ant naminių ir užrubežinių Maskolijos rei- kalų? Nėra abejonės, kad Maskolija pakėlė iksziol ir dar pakels milijardus trotos. Valstijinis budžetas, kursai ir taip nuslogūtas yra milži- niaszkomis skolomis, turės ne- spsakomas trotas pakelti. Maskolija, norėdama gelbėti savo padonus nū badmyrio,

turi aitvariszkus skarbus, už- rubežėse paskolintus ant už- laikymo kariaunos, iszleisti ant supirkimo maisto, sėklos, kumet apie surinkimą mokes- czių bent per du metu nei- sznekos negali buti. Kursas maskoliszkųjų pinigų labai žiamai nupūlė ir kaskart žia- myn pūla. Kreditas užru- bežėse užsidarė, nei „prie- lingoji“ Prancuzija nenori daugiaus Maskolijai skolinti pinigų. Tokiu budu Mas- kolijos stovis yra labai ap- verktinas ir be jokios laimin- gos išzeigos; visotinas nusial- nimas, o paskui to revoliucija regisi yra neiszvengtina. To- kis stovis dalykų iszperėjo badinę sziltinę, kuri szimtais ir tukstanciais aukas kres- damą, pustyja rytinę dalį ca- rystės. Mara nusiskverbė į vakarus ir per maskoliszkū- sius emigrantus, daugiausai per žydus, atneszta tapė net į Suv. Valstijas. Austrija ir Prusai pastatė tvirtą kordoną ant maskoliszkojo rubežiaus, atidūdami kiekvieną ateivį po laktarų apžiura.

Gribojedov padūda sekan- cias priezastis bado: truku- mą lietaus, per ką visi sėjimai iszdžiūvo, trukumą organiza- cijos ir agrariszkųjų tiesų, ku- rios apdirbamąją per sodie- czius žiamę padarytu jų savy- be. Nors tai vis yra tiesa, tacziaus szaknys to viso pikto styri giliaus, negu Griboje- dov mislyja. Abelnas stovis žiamdirbystos Maskolijoje, nesznkant nieko apie vaka- rinį krasztą, yra labai žiamas. Kumet kitose žiamėse visoki iszradimai, ant tos dirvos pa- daryti per mokslą ir prityri- mą, vartojami tampa dėl pa- kėlimo laukininkystės, Mas- kolijoje ta pati sistema, ko- kia buvo Petro ir Katrės lai- ke, užsilaikė po sziai dienai. Priegtam abelna lygmalė tam- sybės ir prietarų, palaikonų per valdžią, nesirupinanciją, apie savų padonų apszvietimą,

ir taupojamų per aklūsnius popus, kurie isz to nandą sav- cziulpia, yra viena isz svar- biausių priezasczių sziađyks- czio bado.

Gribojedov tolesniame tru- kyje savo straipsnio skundžia- si ant kosmopolitizmo ir syk- sztumo visos krikščezionijos, klabiną į szirdis Suv. Valsti- jų gyventojų ir primena jiems geradėjystes, kokias Masko- lija laike naminės karės dėl jų padariusi yra. Stebisi isz- antagonizmo kitų Europos tautų ir maldanjančziu balsu praszo pagelbos. Berods, Maskolijos prascziokai jau dėl vieno savo vargo ir badi- nio myrio užsitarnančia ant su- simylėjimo ir pagelbos, bet prie to kitas atsiranda klau- symas: ar maskoliszkoji vi- sūmenė su savo caru ir tuks- tanciais czioovnikų svetisz- kųjų ir pravoslaviszkųjų, at- žargių apasztalų pravoslavijos ir maskolybės, užsielpno ant pagailos visūmenės ir kittau- czių savo padonų? Ar tas ba- das tik nėra bausmė Dievo už skriaudas ir žudynes, papildo- mas per tiek laiko ant Lietu- vos ir Lenkijos? To Griboje- dov nepasako; nenorėjo matyt apnūginti purvinus veikalus savo tėvynės, nenorėjo pri- pažinti, jogei razbaininkisz- koci Maskolijos polytika ir tokis jau pasielgimas jos su savo kittauciais padonais yra priezasczia antagonizmo isz- szalies kitų tautų.

— Isz Varszavos raszo į angliszkus laikraszczius: Len- kiskizkieje revoliucionieriai pa- skutiniame laike labai skub- rinai krutėti pradėjo dėl pap- latinimo savo mokslo apie valnąją Lenkiją tarp visų lū- mų draugijos, o valdžia pa- sirijo asztriausiais pragumais tą subruzdimą nuslopinti. Tarp kitų pragumų valdžia pastatė privatiszkūse namūse kareivius, idant tokiu budu periszkadyti szorganizavimą maizto priesz carą. Isz Pe-

terburgo tūmi tarpu ateina vėl tokia žinia: Gurka, gen. gubernatorius Lenkijos, su karo minystru bei vidaus tu- rėjo kelis pasikalbėjimus dėl apturėjimo pavelyjimo „asz- triaus apsieiti su nepasikaki- nancziais lenkais“. Minystrai- jam pavelyjo apszaukdinti apgulimą visoje Lenkijoje, jeigu iszras tai reikalingu. Isz Londono atėjusioji depe- sza patvirtina tą žinią. „Len- kija pateks po karo įstaty- mais“ — po tokiu atgalvini- raszo ir Amerikos laikrasz- cziai, praneszdami, jogei Len- kijoje vėluok užstos Murav- jovo gadynė.

— Visokios žmogystos, va- žiūjančcios ar sziaip per ru- bežių pereinancijos į Masko- liją, yra iki panaguczių dabar iszkratomos. Policija mat apturėjo žinią, butent nihi- listai stengiasi perneszi per rubežių dalį pavogtojo Pran- cuzijoje dynamito. Tulas in- žinierius, Salwell, tapė suim- tas viename parubežiniame miestelyje ir isz atrastų pas jį gromatų matyti, jogei jis ru- pinosi apie perneszimą dyna- mito į Maskoliją.

— Isz Maskvos Londono laikraszcziai „Chronicle“ ra- szo, butent kada carienė va- žiavo podraug su caru per Nevski Prospekt, kas žin- koks žmogus metė bombą po jos karieta; bomba vienok nupūlė į sniegą ir netruko. Metejas gavo pabėgti.

„Liet. Mokslo Draugystės“ szventė Baltimorėje.

Matomai Baltimorės lietu- viai ima suprasti lietuystės reikalus, kada be didelių ap- garsininių, 4 d. Kovo 1892 m., minia, susidedanti isz dau- giaus kaip 200 žmonių, vyrisz- kų ir moteriszkų, susirinko į svetainę „Harugari Hall“ ant 8 adynos vakare dėl iszkėlimo szventės „Liet. Mok. Draugys-

tės". Šventė-gi toji tapė atlikta iš priežasties panaikimo baudžios Lietuvos 1861 m. Daugeliui net sėdėnių neteko ir statų turėjo stovėti dvejetainį gerų adynų. Užsilikymas žmonių buvo įmanytinas, nežiūrint į tai, kad nekuriame tamsesni tarnai vietinio klebono buvo atėję su įpatin-ga pasiuntintysta....

Perdėtinis kūpos, Ignotas Bubelis, atidarė susirinkimą tūjau po asztūnių, apskelbdamas mierį susijimo, ir suteikė balsą D rui J. Szliupui, kurs savo pusantraadyninėje prakalboje kamantinėjo prasi-dėjimą ir bėgi baudžios Euro-poje visatinai, potam-gi įpa-tin-gai pažvelgė į nelemą liki-mą baudžiauninkų Latvijoje ir Lietuvoje. Suglauda jo kalbos yra sziamė Num. „Vie-nybės“ apgarsinta. — Potam Ant. Niamura dėklamavojo dainutę „Dirbk ir melskis!“, patilpusią „Liet. Balse“. — Grynevyczius potam pasakojo apie pasielgimą nekurių ponų su baudžiauninkais, įpacziai kunigaiksczių Giedraiczių, kurie kiek nors nusikaltu-siems žinonėms spausdavę peczvietes ant kuno, dybavo-ję ir kotavo-ję baissiais buda-is ir tt., ir tame savo pasibai-ėtiname darbe baudėjai — po-nai nerasdavę jokio sutramdy-mo nū anūmetinės kuningijos, kuri meilės artimo visiszkai nenorėjo pažinoti. — Potam Mat. Urlikys keliais žodžiais nubaudė lietuvius už tai, kad jie paniekina tai vis, ką žmo-nės sziaudien daro dėl tolynžen-gybės, nors progresas dėl nau-dos darbo žmonių įpacziai daug prisideda. — J. Vaisznys trumpai žodžiais užsiminė apie sziaudykszes baudžias, kur „darbdaviai“, papirkti, iszveja vienus darbininkus isz vietos, priimdami į tą vietą kitus, nežiūrint, kad jie visi yra sąnariais vienokio darbi-ninkų susivienyimo; kalbėto-jas taip-gi nurodė, jog tokiu

nerėdūi vieszpataujant eilėse darbininkų suorganizūtų, nėra pelno dėtiesi į organiza-ciją, kadą gi toji per aklybę sąnarių ir vadovų neapgina darbininkų nū skriaudos per „darbdavius“. — Pagaliaus D-ras J. Szliupas dar sykį snekėjo apie įrankius, kokiais darbininkai, žmonės dar-bo, įstengs nukratyti nū savę jungą ekonomiszkojo nerėdo szios gadynės, ir apie busian-tįjį teisingesnį surėdymą drau-gijos, kur karaliai, kunin-gaiksščziai bei visoki didikai bus priversti dirbti drauge su prascziausiu darbininku, kur padalinimas turtų bus teis-esnis nei kaip sziaudien, kur privatiszkios lenktynės bus praszalintos ir tt.

Iš visoko buvo matyti, jog szitas susijimas padarė gerą įspaudą ant susirinkusių ir jog ten apsvarstyti dalykai nepasiliks be atsigsarsėjimo szirdyse lietuvių ankscziaus ar vėliaus. Tokiu budu seimo „Liet. Mok. Draugystės“ ve-lyjimas, kad propaganda tarp lietuvių per tokius susirinki-mus tarpū ir didintusi, regisi kupinai tapė atsiektas.

Kūpa.

BAUDŽIAVOS.

(Sutruka kalbos, laikytos suėjime lietuvių Baltimorėje, 4. d. Kovo 1892 m.)

Baudžiąvų gadyne Europoje prasidėjo drauge su garsio-mis kraustynėmis tautų, įpa-cziai germaniszkųjų, aplink 375 m. po g. Kr. Gentės, už-ėmusios dalį Romos ciesa-sės, ar kur kitur nusibascziusios ir panaikinusios seną val-džią, užvedė naują parėdką ir pasidalinimą turtų. Vado-vai karėse pastojo kunin-gaiksščziais ir vieszpacziais, kurie savo valdžoje laikė ma-žesnius ponus kaip vasalus; vasalai gi turėjo savo rankose žiamionis, neseniai apveiktus, ir vertė jū ant visokių darbų, paglemžė nū jų valnybę. Ki-

tur vėl žmonės patys, neįs-tengdami apsiginti nū skriaudų, beveik isz savo valės pasidavinėjo valdžion ponų, kurie dabar gyveno puikiai įrengtose ir gerai ginamose pilyse, kurių liekanas neretai griuvėsitose dar sziaudien gali matyti Vokietijoje („Bur-gen“), Prancuzijoje („Chateaux“) ir tt., ipacziai paupiūse ir paazeriūse, vietose neleng-viai prieinamose. Baudžiąvų gadyne pateko labai ilgai ir dėl žmonijos buvo pražutinga, ipacziai kad su nubaudimu valnybės žmonų ir su pasisa-vinimu jų turto tapė paglemž-ta ir valnybė apsiszvietimo. Ko norėti nū baudžiauninkų, kurie gyveno vargūse, paskendę apskretime, įpaujami my-riop visokių užsikreczių li-gų, atsidadę niektikejimams ir baimėms netik szito svieto, bet posmertinio gyvenimo, ko, sakau, norėti nū vargūzių, kad jie jeib ką žinojė butu, kada kuningija ir svietiszkioji vyresnybė mažai ką žinojo, tankiai nei raszyti nemokėjo patys karaliai ir jų tarzai: žodžiu sakant visą draugiją apsėmė tvanas vargingumo, prietaringumo, nežinės.... O prie nežinės ir vargų rizsasi visimet ir piktadarystos! Nėra czion man vietos isz-luksztinėti įvairias piktada-rystas anų amžių visatinai, bus gana paminėti tik tai vai-nas tikėjimiszkas, įsteigimą visokių zokonų dėl anojimo ir alinimo žmogiszkios dvasės, jeigu toji dar kur lyg pasislėpusi kiutojo, priminsiu taip gi įrengimą inkvizicijos per popiežių Innocentą III ir tt. — Drauge su tokiais bar-bariszkais darbais ejo spaudi-nas žmonių žiamionių, kaip per sziaip ponus, taip ir per dvasiszkiją; jau turėjo toji varža buti didele, jei arti aze-ro Tegern liepta buvo žmo-nėms prūdse vandenį per naktis ryksztėmis pliekti, idant varlės nekiurktu ir

baudponiams miegą netrikdy-tu!... Bet szian ten žmonių rysziai ėmė trukti; Angli-joje jau XV-ame szimtmetyje neliko baudžiąvų, Vokietijoje-gi 1525 m. pakilo ana garsioji „burų vaina“, dvasiszkai pa-rengta per Humanistus, tarp kurių atsizymėjo ipacziai Ulrich von Hutten, o kurios vadovais pastojo Goetz von Berlichingen, Tamas Muenzer ir kiti. Žinoma, vadovai žia-mionių neįstengė atsiovėti vai-ną prieš dvasiszkiją ir prieš vyresnybę, žmonių pulkai ta-pė iszblaszkyti ir mieris neta-pė atsiektas. Reikėjo dar ke-lių amžių, iki žmonija buvo prirėngta ant didelių atmainų. Įpacziai philiozophai 18-tojo szimtmeczio, minėtinai Rous-seau, Voltaire, Montesquieu, D'Alembert ir daugybė kitų, sukelę dvasiszką revoliuciją, daug prisidėjo prie paskubi-nimo polytikiszkai draugijis-kų permairių. Įvyko Suvie-nytų Valstijų atsiskyrimas nū Anglijos isz vienos pusės, o isz kitos — revoliucija Pran-cuzijoje nū 1789—1793 m. nuszlavė szalin baudžias, atėmė turtus nū kuningijos, patį karalių Liudviką XVI nugalabyjo. Tegul veikiai Prancuzijoje įsvieszpatavo Napoleonas I, taczias jo vai-nos visūse kampūse Europos prisidėjo prie praplatinimo naujų idėjų, ir neužilgo neteko baudžiąvų Vokietijoje, Austrijoje ir kitur. Kad ne speigoz butu sunaikinę galybę Napoleono viduryje Maskoli-jos, be abejonės ir mūsų tėvy-nėje Lietuvoje butu valnybė nū baudžios plėgų veikiaus parėjusi. Berods su panaiki-nimu baudžios, darbo žmo-nės, žiamionių, nepasiekė la-mės, kokia kūmet pareis; vie-nok tiek gero parėjo, kad žmo-nės ėmė labiau apsiszviesti, su-prasti savas tiesas ir skriaudas, ir palengva ėmė reikalauti kas-kart daugiaus privilių dėl sa-dvės. Isz tos tai priežasties

„Liet. Moksl. Draugijai“
šventė Baltimorėje

Matomai Baltimorėje
vairiai ima sprasti lietuvių
reikalus, kadą be didelių
garsinimų, 4 d. Kovo 1892 m.
minia, susiliedami su
giliaus kaip 200 žmonių
kū ir moteriszkų, su
svetainę „Harigari Hall“
8 adynos vakare dėl lietuvių
šventės „Liet. Mok. Draugijai“

Europą lankė tankiai revoliucijos, kaip 1830, 1848 ir 1851 m., 1871 m., 1873 m. ir tt., ir šiandien visa Europa stovi lyg ant kokio ugnikalnio ir nežinia, kurioje pusėje revoliucija greičiausiai laimės, ar Vokietijoje, ar Maskolijoje, ar Španijoje ar kur kitur. Bet kad naujas padrebinimas stovi už akių, tame jau negalima abejoti.

Kaip Europoje visatinai, taip ir Latvijoje baudžiaivos tapė įvesdintos per vainas ir per užkariavimus. Katalikai vokiečiai atvykę į Padoaugi, neva dėl prekybos, o išties dėl išplėtimo tikėjimo ir valnybės nu latvių, veikiai įsteigė pastatyti keletą pilių, k. a. Ykeskolioje, Holme, Rygoje ir tt. ir užėmė vieną latvių šalį po kitos. Įsteigė vokiečiai czion arkivyskupystę, keletą vyskupysčių, zokoną kardneszių; ar pamusę ar suderybomis įgiję zalis latvių, vokiečiai pasidalino žiamę ir gyventojus į tris dalis, taip kad zokonas, arkivyskupas ir kuningija pasisavino po trečdalį. Jau arkivyskupas Albertas iš Buxhoeviden, susišaukęs kitus vyskopus ir vyresninkus kardininkus aplink 1228 m., išdavė įstatymus dėl nubaustųjų latvių, kurių kraugodamas labai niszkus yra, nėra už tokius dalykus, kaip užslėpinimas deszimtinės nu baudėjo, iszarimas baudėjo azės ir tt. buvo korojami mirtimi! Eretikai ir burtininkai turėjo būti deginami ant stirtų. Prisiegaudamas latvis turėjo užsikeikti, jog teisybę sakysias, o jei ne — tai tegul Dievas sujūdinąs jį kaip kad yra anglis, sudziovinąs kaip grumtą, susausinąs kaip lazda, ir kad jo — prakeikti turi būti pati bei vaikai ir vaikų vaikai!... Tai buvo vaisiai užvedimo krikszczionybės tarp latvių ir jų nuvergimo. Pasielgimas kuningijos ir zokoninkų buvo begėdisz-

kas ir žmogžudiszkas. Žmogus pavirto į gyvulį, nežiurint jog jam bažnyčiose skelbė visus akyvaizdoje Dievo esant lygiais. Ištvirkimas baudponių neturėjo jokio rubeziaus. Tik tai bėgant laikui sziur-tur pasirodė pavieni baronai, ką turėjo ar sąjauzmą dėl nubaustųjų, k. a. Szulzas. Galop 18-to amž., po įtekme Voltaire'o ir kitų prancuziszkųjų filiozophų, Gotlibas Merkelis, sunus Lėdurgos klebono (g. 1769, mirė 1850 m.), pastoj apaszta lu iszvalnyjmo latvių nu baudžiaivos, ir savo veikalais apie „Latvius“ ir „Vidžiamės senovę“ ir tt. jis įkurė didoką subruzdimą tarp vokiečių, taip kad pagaliaus pats caras Aleksandras I atkreipė akį ant latviszkųjų dalykų ir 1816, 1817 bei 1819 m. žmonės tapė atvalninti nu baudžianų Kursze ir Vidžiamyje. Baudėjams ponams tapė žiamė, žmonių nu seniai apdirbamoji, pavesta, o žmonės tik parsisamdymo valnybę laimėjo. Esant jau latvių intelhgencijai, pasirodė latvių pirmas laikrasztis ir tapė įkurta Rygoje latvių rasztų bendrysta 1824 m. Latviai mokėjo pasinaudoti ir isz pavirszutiniszkos valnybės, jie griebėsi prie apsiszvietimo, įsteigta tapė keletas mokintojų seminarijų ir visokių mokslainių bei draugyszių. Bėgant laikui latviai pakėlė karę prieš vokiečius ir, kada vokiečių įtekme sumažo, maszkoliai pradėjo užsisėsti ant sprando latviams. Bet šiandien latviai jau gudresni nei kaip vokiečiams atsibaszcius buvo, už tai reikia tikėtiesi, jog jie mokės atkarti atgal maskolių dvasią, įpacziai kad kulturiszkai latviai patėmyti nai augsztai pakopę yra.

Į Lietuvą baudžiaivos atskraustė drauge su kriksztu ilenkysta! Nedyvas, kad žmonės spyrsi ilgai prieš kriksztą nujausdami, jog tūmi

jie savę supanezios ir pavę rankas ne dangiszkos, bet pek-liszkos galybės... Ir isz tikro, atpludus lenkų kuningams į Lietuvą ir Lietuvos ponams pasekant pėdomis lenkų bajorijos, isz lengvo žiamė su gyventojais emė patekti į rankas kuningijos ir ponijos; kuningija ir didžiūnija pastoj latvių baudponiais! Žmonės skurdo, baisiai persekiojami. Kaip toli pareidavo Lietuvos ponai savo baudime, parodo ta aplinkybė, kad Radvilai nesidrovėjo gyvus žmones už menką skriaudą užmuryti muran! Kiti vėl ponai žmones pardavinejo totoriams, taip kad daugelis latvių vaikinių ir merginių atsiderė svetur haremūse goslių rytžiamės vyrų. Namie gi botagai ir mokestys, lazos ir patvados skriaudė latvių gentę. Net už vyro mergoms tekėti nebuvo vale be pavelenės pono baudėjo, ir pavelenė buvo iszperkama nugėdinimu nūtakų!... Tamsios buvo netik grincezios, bet ir protai musų žmonių. Kuningai įkalbėdavo visokias baimes apie pragarą, apie szveistainę ir griesznumą kuno, taip jog žmonės tikėjo į visokias žebeles, ir jau anksti pradėjo įsiraszinėti į visokias „brolijas“, k. a. szv. Izidoriaus ir tt. Bažnyčiose gi maiszais ant nūgo kuno apsilvilkę žmonės pliekė sav pakalas, iki vadovas atskaitydavo „Dovydo psalmą“ ir „visų szventų litanią“; neeinanczius gi į bažnyčią kotavoj kaip įmanydami plėgionis ir įkabindami į geležines rinkes palei duris bažnyčios ar tolygiomis „pakutomis“. Negana tų visų bėdų; vainų vainos ir marų metai gaiszino sviatą, taip kad seniaus žmonių vietos nesųgi visiszkai aptusztėdavo. Tokioje tai gaidynėje buvo pasikėlęs Leiszys prieš poniją, ir aplinkė se Merkinės pakėlė maisztą — bet galiausiai jis pats tapė nu-

koneveiktas per vyresnybę drauge su savo pasekėjais. Taipogi garsusis Žiamaitijoje „Randonkrutinis“ J. Vaitkus ne kas zin kiek įstengė atkerstyti ponams. Žodžiu sakant, už pereitus nusidejimus žmonės iktūlaik neatkerszyjo savo galvažudžiams. Czion kuningijos kalezia yra tūmi didesnė, kad ji, akyse žmonių Dievo vietininku pasirodydama, visą tautą skandino ir isz dalies tebeskandina ir prazūtį, pati sav pelus traukdama szimteriopus... Lietuviai beveik nesusilaukė tokių utarėjų prieš bausmę ponų ir kuningų kaip kad pas latvis buvo G. Merkelis, nėra balsai Dūnelaiczzių, Poszkų, Daukantų nepasiplatino tarpžmoniais ir neuždegė sviatų į kovą už valnybę ir buvį savo tautos. Pats Valanczanskas tarėsi bažnytinėmis gydyklomis užgydysias žaizdas, žmonėms bėgyje amžių kiristas! Taip tai baudžianų panaikinimas turėjo pareiti isz svetur, beje 1861 m. isz raukų Aleksandro II. Bet tai buvo navatnas mugeliavimas akių gangreit, o ne baudžianų gaiszinimas! Žmonėms paliko žiamę, bet liepė mokėti randą už ją su palukiu palukiais! Trieg tam įvedino dalybas tarp sąmarių giminės, per ką žiamės plotas taip susismulkino, jog mažoji ukė tapė jau nupuldyta, ir ekonomiszkas kryzis Lietuvoje nėra menkesnė kaip kitur ant svieto. Apszvieta gi žmonių yra visai tramdoma tai per paczius kuningus, tai per maskolių vyresnybę, kuri uždraudė lietuviszkas kningas ir laikraszczius spausdioti, ir atiminėja isz užrubežio žmonėms į rankas patenkanczius veikalus. Pagaliaus eina paskala, kad caras Aleksandras III bandysias atgrąžinti baudžianvas po nauju pavidalu!... Žinoma žmonės prieszinsis, bet ar jie ką įstengs grunda-miesi prieš vyresnybę, kurią

juk iš dalies pariamia ir lietuvių kuningai, sunku szią dien pasakyti; gangreit reikia tikėtis, jog Lietuvai pareis į pagelbą revoliucijos darbas iš svetur.

Tokiū budu matome, jog nelikus atvirų baudžiavų, žmonės neparėjo į laimingą stovį, ir negalėjo pareiti, kad gi jie pateko į parsamos baudžiavą, kur žmogus po valnybės priedanga styro ne mažesnėje prievartoje ir prieš paudoje, kaip seniaus kad buvo. O mūsų lietuviai ir to nenori suprasti! Kaip visur jie yra atsilikę nū kitų tautų, taip ir supratimūse darbo reikalų. Prieg tam ir nusitikėjimas bažnyčios vyresninkais nedaug pasimazino.... Sziądien-gi vis ir vis didesni pulkai žmonių patenka į eilės vargdienų, badūlių, kurių visa savastis yra darbinė pajiega, o skaitlius didžiaturčių ne Dievas-žin kaip auga. Eina sziądien atvira kova tarp darbininkų, vargūlių, ir tarp kapitolo, pinigūčių. Nėra abejonės, kad žmonės laimės pergalę, bet tik tai tada, kada susipras, kad per ilgai tamsybese yra pusį gaude.... Pirmą paminėtos revoliucijos ir pamisizmai, lyginai kaip kad 1892 m. susiburimai žmonių Berlyne ir kitur parodo, jog valanda išganymo vargdieniams artinasi.... Per kitus pareis ir mums szviezos spindulėlis.

Bet negražu yra laukti vis ir vis globos iš svetimų rankų; ar mės patys negalime pasirengti ant priėmimo naujos gadytės ar jos iszkovojo mo? Galime! Ir ko reikėtu dėl tokio pasirengimo? Praeitė lietuvių parodo, ko reikia. 1) Reikia kuningijos, tos lietuvių dvasiškos pascizotojos, rankas suvaržyti, ar nors nepavelyti, idant ji skriaudas darytu lietuvių reikalams; asz ezion nevien tu riu ant akies paines daromas

per kuningiją dalykūse apiszvietimo žmonių, bet ir dalykūse skriaudų turtizkų. Juk kuningams negana dar, kad jie didelės algas imdami, turi antrą tiek paszalinų įėjimų, kuriūs neretai verztinai iszverzia nū parapijonų (k. a. už szliubus, krikstus, pagrabus ir tt.), jie net žmonių nupirkas bažnyčias trokszta apsiraszyti sav arba atidovanoti vyskupams, tiems prisilielydami, k. a. kad daro kn. Pautienius Baltimorėje ir k. 2) Lietuviai turi galutinai ponams sukirsti per kinkas ir iszvyti lenkystę iš savo tarpo (lyginai kaip ir iš klebonijų); kokia peiktina dar turi būti įtekmė ponų ant žmonių, kada net szunbajoriai, nuskarę szlėkteles, lietuvius už nieką rokūja ir savę prie lenkų skaito! Laikas jau lietuviams amputavoti tū sutėzusius ir apipuvusius sąnarius lietuviszkosios draugijos! 3) Reikia idant apszvietimo dalykai visiszkai taptu atimti iš rankų kuningų, kad gi per daug szimtmeczių mus beszviezdamu kuningai atvedė į prapūlenę lietuvių tautą. 4) Reikia labiaus rupintiesi apie supratimą sziądyksztės drauginės ukės ir apie isivyravimą tarp lietuvių naujų ieszkinių ateitės gyvenime, kur visi žmonės turės būti sulyginti taip, jog neliks szių dienų lūmų arba stovių, o kuningaikszeziiai ir karaliai, didikai ir ponai ir prascziokėliai bus priversti dirbti darbą, negaudami jokių pelnų iš savo sukybiszkų urėdų. 5) Reikia didinti organizaciją žmonių ir žiūrėti, kad vadovais tokių organizacijų netaptu kuningai ir ponai ar nors jų akli tarnai. Per organizacijas, kliubus ir draugystes, ne vienoje szalyje tapę didelės atmainos pagabioje valandoje padarytos; ir mės susiorganizavę mokėsime pasinaudoti iš pagabios valandos dėl laimės lietuvių tautos.

Pirm ne kad toji valanda pareis, mės turime savo eiles sustiprinti dvasėje, apvalyti nū atzagareivių gaivalų, apszviezti kas liuk ieszkinių, artymiausią mierių ir tt. Neriekia laukti, idant mums miegant kitos tautos dėl mūsų ateitės rupintusi; kožnam savo marszkiniai artesni! Berods, asz nesakau, kad sziądien jau mės eime deginti palocius, arba kad bovykiamėsi bombomis ir tolygiais dalykais; bet asz sakau tai, kad rengiamėsi į kovą! Kaip auszros zara ims raudonūti tarp kitų tautų, tada ir mės mokėkiamė atlikti savo pareigas ir zinokiamė savas tiesas!

Reikia lietuviams mokintis žiemesnių ir augsztesnių amatų. Lietuvoje tokiū budu bus galima lengviau užimti vietas žydų ir vokiečių bei burliokų, o svetur gyvenant galima bus įgyti geresnį stovį ir zenklinimą drangijoje. Sziądien lietuviai dar labai negurus tame dalyke. Veda jie savo tarpe provas, iszkelia pesztynes ir girtynes — o savės ir savo vaikų nelavina į joki amatą ir už tai lietuviai turi dirbti sunkiausius ir skretniausius darbus svetur apsigyvenę. Mokslas prekybos Lietuvai galėtu kalnus laimės įiekti tūmi tarpu, iki taps isznaikintos privatiszkos lenktynės iszdarbystoje ir prekyboje. Amerikoje galėtu lietuvių vaikai lengviau prigusti prie amatų, o neretas tėvas galėtu savo vaiką ar mergaitę iszleisti į augszciausius mokslus ir tūmi prisidėtu prie palengvinimo lietuviams kovos už buvį! bet gailėk Dieve, mūsų tėvai ir motynos neretai girtūkliauja, ir paleistuviauja drauge su savo lepnamais vaikeliais! Beveik nėra ezion tėvų, ką butu iszleidę vaikus į mokslus.... O juk ne vienas jau turi susipeszės ir nemenkai turtų! bevelyja-gi tūs turtus pelydinti

ar praloszti nei kaip apversti ant gerovės savo vaikų ir savo tautos. Kuningai neragina žmonių, idant tame praaktu; mat jie bijosi, idant tik daugiaus nesirastu mokintų lietuvių iš tarpo darbininkų.

Žinau asz labai gerai, kad tokie mano iszvedžiojimai nepatiks neprieteliams žmonių laimės, bet asz nesirupinu apie tai, ar kam patiks ar ne! Asz tik tai trokszta pasakyti tai, kas, man rodosi, yra teisiu dalyku ir kas ankszeiaus ar veliaus turės įvykti, ar mums norint ar net ir nenorint. Nū seniai asz kovoju priesz visokių varžymus žmonių ir dvasės valnybės, nors neretai (pagal mano supratimą) neteisiai plustas ir bjaurojamas per tūs, ką nieko nežino, ir per tūs, ką sakosi daug žiną. Ir sziądien asz trokszta tik tai pajudinti žmones į szarą, į apszvarstymą visokių dalykų, į skaitymą rasztų — ir kada tai iszispildys, patys žmonės atras kelius teisybės ir teisos, ir szalinsis nū vilkų avies kailyje.

Dr. J. Szl.

Iš lietuviszku dirvu Amerikoje

— *Chicago, Ill.* Organizatoriumi lietuviszkos parapijos tapę paskirtas per vietinį arcivyskupą kn. J. Kolesinskas. Pirm poros nedėlių atvaziavo į mūsų miestą kn. Dembskis iš Kanados, autorius zinomos kningutės „Kningos teisybių“. Lenkų kuningai jį labai persekioja iš priezasties jo lietuviszkuomo. Gerai butu, kad jis kur tarp lietuvių galėtu prisiglausti.

G.

— *Philadelphia, Pa.* 28 d. Vasario „L. M. D-es“ kūpa laikė savo mėnesinį susirinkimą. Piningų tą dieną įplaukė į yzdą \$4.00 nū sąnarių ir 20 c. už pardūtas kningas. Iszdavimų nepasidarė jokių. Tapę pajudintas klāusymas

apie apvaiszcziojimą 4 d. Kovo. Sqnariai sutarė nepraleisti tokią dieną be paminėjimo ir vakare ant 8 adynos laikyti susirinkimą su prakalbomis. Ant kasieriaus rankų išsiuntėm \$4.20.

Kūpos Vyriausybė.

— *Milwaukee, Wis.* Noris žiamiaus padūtiejie dalykai neyra iš gyvenimo lietuvių, bet kad mės patys darbininkai, todėl, regisi, neproszali bus žinoti krutėjimą jų, kad ir svetimtauczių. Nū kelių sąnvaiczių Milwaukee'je straičkija kailiai (tanners), kurie priguli prie Unijos tojo amato. Straiko priežastis, kad Chicagoje už tą patį darbą moka nelygintinai daugiau, todėl ir sziejie pareikalavo tokių pat užmokeszių. Bosai pargabeno keletą valkatų (vieną išz Newark, N. J., maskoliszką iszeivį R. G. Solio-man'ą), tikėdamiesi nugąsdyti straiķierius. Szie, turėdami stiprią ir placzią Uniją, nenusimena, o dar ant jų laimos sziađien (6 Kovo) prisidėjo prie jų ir vietiniai kurpiai, žadedami drauge straiķūti, da ryti atsiszaukimą į savo organizacijos kūpas, idant szelptu žodziu, darbu ir skatiku savo sąnbručius reikale, kurie turi gana placzią organizaciją Suv. Vals. ir Anglijoje. Straikieriai, turėdami gerus parėmėjus, tikisi iszloszti.

Taipgi ir kitos organizacijos nesnaudžia, zinoma, tik amatininkų.

„Union of N. America Brass workers“ dirba labai energiezakai, pritraukdama prie savės visokus amatininkus misingio, kuri jau sziađien skaito daugiau negu milijoną sąnarių. Jos siekiu yra sutrumpinti adynas darbo ir iszkariauti atsakanczią užmokeszti už darbą. Metas — 92, tai metas krutėjimo darbininkų. Užtai ir lietuviai neatsilikime, nes paskui užsielpynsime visu-

tiną neapykantą ir vergais pasiliksimė.

Turiu paminėti, kad Milwaukee'je tai yra įpatingas miestas, ipacz dėl lietuvių. Czion nėra vietos dėl prasto darbininko, visos dirbtuvės priguli amatininkams. To dėlei mūsų lietuviai, nemokėdami amatų, czion nesibuvina, gaudami kur kas menkesnę užmokeszti negu kur kitur už jų darbą, arba ir visuu darbo negaudami.

Kas zin, ar ne butu gerai iszmokti ir mums amatus? Gal ir ant to mūsų „vyrai“ atsakys: „kam mums reik tų amatų? mus tėvai jų nemokėjo — tai ir mės be jų apsieisime“. Bet reiktu žinoti, kad nemokintam, o dar ir be amato, kasdien gyvenimas tampa apsunkinamas ir galiausiai daeis taip toli, kad reikės tik buiza misti arba isz bado dvėsti, jeigu nesirupinsime, kada dar ne pervėlu.

Taigi, lietuviai, krutėkime, krutėkime kiekvienas pagal savo galę ir iszmintį, tiktai nesėdekime — susimildami!

A. R.

— *Shamokin, Pa.* Teisybė yra, jogei czion tapė užmusztas vienas lietuvininkas, bet kas jį užmuszė ir isz kokios priežasties — nėra zinoma. Užmusztasis žmogus tapė atrastas po tiltu su suskaldyta galva, su iszmusztomis akimis, su dziegoreliu ir pinigais kiseniuije — taigi žmogudystė ne dėl grobio tapė padaryta. Vaikas, kuris dirbo artymystėje esancziame angliniame fabrike, matė ant tilto stovinczius keturis vyrus toje valandoje, kada nabasztininkas turėjo eiti per tiltą. Daugiaus jokių pėdsakų dar nepasisekė policijai surasti.

Szitame miestelyje yra į 300 lietuvininkų, bet naudos isz jų jokios nėra. Girtavimai, pesztynės, loszimai — tai visas užsiėmimas jų nū darbo

atliekamose valandose. Laikraszczzių ir kningų tarp jų su žiburiu reikėtu įjeszkoti, bet ir taip vargiai pas kurį atrastum. Nėra mat czion nei vieno mokintesnio lietuvių, kuris paklydusiems viengencziams „dvasią szventą“ galėtu įkvepti.

Lenkų czion randasi labai daug, į kokius 5000, delto nėra dyvų, kad mūsų lietuviai į lenkus czion virsta.

K.

— *Shenandoah, Pa.* Girdejau, jogei Jersey City'je lietuviai įsteigė naują grynai lietuviszką draugystę po vardu Didžiojo Lietuvos Kunin-gaiszczio Algirdo. Toji draugystė jau nū seniai ten rengiama ir dabar tik įsteigta tapė. Įstatus priėmė tūs paczius, ką ir Szenandoriszke Algirdo draugystė turi, o rasi priims ir jos ženklus, t. y. spilkutę, kurios viduje ant žalio dugno iszbrėztas yra žirgvaikis, ir kit.

Į szitą draugystę, tik ūkėsai szios žiamės gali buti priimti. Tokios draugystės yra labai pagirtinos, nėra apart suteikimo pagalbos ligoje, jos prikelia isz užmirszties vardus garbingiausių mūsų tautos didvyrių, apie kuriūs mūsų žmonijai tik visai maža dalelė ką žino. Girdžiu, kad Jersey City'ės lietuviai nenorėjo apkriksztyti savo draugystę tūmi vardu isz priežasties to paties nežinojimo, vienok p. Kaczergis jiems daugel paaiszkino apie tą didvyrį, kuris Lietuvos galybę pastatęs buvo ant tokio augszto laipto. Tūmi tarpu jau 54 sąnariai ten prisiraszė. Tokiu budu turėsime dabar bene tik 5 polytikiszkas draugystes Amerikoje. Butu labai gerai, kad tos visos draugystės pasirupintu apie kokį artymesnį ryšį tarp savės.

Mūsų broliams lietuviams priderėtu visur, kur tik randasi jų burelis, steigti szį bei

tą lietuviszko, vienas kitą paraginant. Girdima buvo, kad ir Hazletono lietuviai rengia įsteigti „Liet. Mokslo Draugystės“ kūpą, bet prasiuko jau penki ar szeszi mėnesiai, o isz to debesos vis dar nesulankiame lytaus. Regimai jūs vienas mūsų „vadovas“ nū to naudingo užmanymo atkalbino.

Szenandoryje uždėjo du vaikinų drapanų kromą. Szenandoryje beveik visa drapanų prekyba yra žydų nagūsė. Naujai uždėtasis kromas yra vienintėlis lietuviszkas, delto galima tikėtis, jogei jam gerai seksis, jeigu tik mūsų viengencziiai neaplenks jį, pas žydus neszdami savo dolerius.

Puikybė, kur įsisuka tarp mūsų žmonių, tai kaip kokia liga, negreit isznyksta isz kaulų žmogaus. Tarp turtingesnių mūsų miesto lietuvių toji liga kaip įsisveszpato net pradžioje uždėjimo liet. parapijos, tai ir po sziai dienai nesustingsta. Kada tik buna parapijos sueiga, vieni ant kitų niekus tauzija ir kersztus kelia.

Lenkų kuningas Leuarkiewicz vėla pykdamas, kad lietuviai atsiskyrė, o ir sav kapines jau pasirupino, dabar lenkams uždraudė laidoti numirelius ant tų kapinių po gresme nepriėmimo numirelių į bažnyczią. Per tai lenkai prispirti yra savo nabasztininkus ant aurių kapinių laidoti, nors ten turi daug brangiaus už žiamę užmokėti.

T. A.

— 13 d. Kovo „L. M. D.“ kūpa laikė savo mėnesinį susirinkimą. Piningų tą dieną įplaukė \$8.00 ir prisiraszė sekantieji nauji sąnariai: Vae-lovas Katilius, Vincas Marcinkevyczius ir Jonas Razas. Surtarta likosi pasiųsti \$20.00 į centraliszką kasą.

Kūpos vyriausybė.

Nelaimės dainiaus.*)

Koje strannoje pjanstvo
K pienijū moj glas dobrit?
Tredjakovskij.

I.

Ak, koks buitais giesmininko!
Visas kunas jo sunyko,
O ir smegens jam nusenka,
Dvasė spēkų ir netenka:
Ar pavasario žyd- laikas,
Ar žiema szalta užszala.
Vis jis skardų rytiną vaikos
Ir eiles su rytmais kyla.
Tai ne jūkas apdainuoti
Visą grožę prigimimo,
Gentės garbę bevadūti,
Gelbėt ją nū užmirszimo!

Sztai, mosūdams plunksną rankoj,
Kaktą ruszkanai jis rankia,
Mužą nusiminęs szaukia
Ir-gi szyszo jieszko lankoj:
Mat pavasaris užstojo,
Jau lak-ztangė užgiedojo,
Vieversėlis cziulba, gieda,
Medžių szakos skleidžia žiedą;
Mat reik gamtą apraszyti,
Josios grožę apsakyti:
Tegul svietas bent dažino
Visą genijų dainynol!

Jau pavasaris užstojo mielas,
Jau praslinko žiema cziela...
Nel nėra czia sutartinės —
Nesuein mat galutinės...
Jau praslinko szaltmet's czielas;
Jau paukszteliai rėkia, giola,
Visa gamta numet bėdą.
A, czia szauiniai man iszeina,
Zodžiai tinka į kaleiną!
Kur sniegas stovėdavo,
Kur žvirblis szkinėdavo...

(Skaito ant pirsztų)
Vienas, du, trys... septintas,
Vienas, du, trys... devintas....
Ne, jau czia visai netinka:

Szaltis kreczia giesmininką!

Kur sniegelis stovėdavo,
Kur žvirblis szokinėdavo,
Jau dabartės žėl žolelė,
Kvietkos galvas savo kelia.

Ne, jau sziaip ger'aus i-zpūla:
(iszbraukia dvi paskutines):

Jau dabar žolelės želia,
Kvietkos galvas savo kelia...
Darbininkai ein į pievas,
Jiems paszelpo eina Dievas...

Ne, netinka (iszbraukia). Taszo kūlą...

Pūla, ūla... gūlis.... sūla....

Darbininkai kert aržūlą
Ir isz jojo taszo kūlą....
Ein artojas į laukelį
Pravaryti nors vagele,

Užsi-ėti laukūželį,
Dievui garbę apieravot....
Susilaukti sėklūželė,

Ne, į galą czia netinka:
Zvarbis kreczia giesmininką!

.....
Nežinau, kiek jis terliojos,
Su szyszu dar bendravojos,
Tik jo rasztų nieks než no,
Nės „Auszra“ dar n'atspaudino.
(Mat jinai dar nesuklupo —
Dar iszt'enka ką talpiti,
Idant spragą užtaisy i,
Ką pidarė „Ukė“ Szliupo *):
Ją iszmetus, ji parodė
Savo tėvyni-zką lenksmą —
Nun eilių liodūj: vien liodę
Ir su jomis daro trenksmą....).

II.

Gamtą garbint pamėginęs,
Su Muza susipažinęs,
Musų dainius einė drąsą
Apigiedoti „idėalą“....
Szt isz atminties jis kasa
Masties giiją josios galą.
Bet neradęs mastį lemtą,
Jis jau plunksnos kotą kremta,
Skardų rytiną jieszko, renka
Ir.... galiaus atrand nemenką:
Jau szvinta auszrėlė,
Jau prisikelia mergelė...
Et, man e lėš ein už nieką,
Nes du skiemenys atlieka (iszbraukia).
Jau szvinta auszrėlė,
Jau pris'kel' mergelė...
Koks czia monas! dar netinka:
Zvarb s kreczia giesmininką! (iszbraukia)

Jau szvinta auszrėlė,
Jau kelias mergelė...
Kelus raivos, jakę ima,
Eina stacziai sav ant kiemo....

Czia gerai, nės „k'emas, kymas“
Juk per vi nus prasmėj imas:
Kelus raivos, jakę ima,
Eina stacziai sav ant kymo....

O j i kas užsimanytu,
Tai ir taip sav nuskaitytu:

Kelus raivos, jakę ima,
Eina stacziai sav ant kyma....
Veidas josios kaip žvaigždėlė,
Akys žiba kaip liepsnelė....
Ak, tu mano merguželė,
Skaisti, graži lelijėle!
Apmonijai manę jauną...

Gm... gm... Tegul galą jis czia gauna!

„Jaunas“ kraipo mano pėdas,
O jau butu geras rėdas. (iszbraukia paskutinę.)

Apmonijai bernuželį,
Skaistų, baltą dobilėlį,
Apmonijai manę jauną...
Vel czia velnias spraudžia „jauną“!
Jauną... Kauną... mauna... krauna...

Ne, nei joks czi-onai netinka.
Szaltis kreczia giesmininką!

(toliaus deklamūja.)

Na, tolia s iszvežkie sveikas!

(ilgai rentavęs—)

Kas czia? ar asz szia dien paikas?!
Jeigu vieno kas n'ikanda,
Tai sav kit-ką žmogus randa:
Ką tas dainas krevezoti,
Velvt imsiu pagiedoti,
Savo tautą pagarbi-siu,
Tai bent szlovę sav pelnysiu....

III.

Plaukus ant kaktos nužeręs,
Giliai dumoj' pasineręs,
Smarkiai rentant jis įnyko:
Gausias garbę tėvyni-ko!
Lietuvėle, Lietuvėle,
Tu mano miela žiamele!...
Ne! tra... tra ta... tra ra... ta ta...
Tra-ta... tra ta... tra ta... ta-ta....
Tu Lietuva, žiame mano,
Kas iksziol tavę dar gano?
Szirdis mano nepermano,
Szirdis mano to n'iszmano!

O, o strofoj: į kaleiną
Rytmai keturi sueina!
Taip neraszė nei pats Hugo
(Net szirdis man bais' nudžiugo!)
Taip toliaus raszyt bandysiu,
Didį vardą gal įgysiu....

Mano kampe tu biedningas...
Ne, n'iszpūla taip sakyti,
Reik kaip kaip atmainyti...
Mano kampe nelaimingas!
Viskūm tu esi turtingas,
Tik likimas nedalingas
Uždūd ronas sopulingas.

Tu senūs laikūs' galingas,
Buvai angis ir garbingas;
Bet tavę jau paniekino,
Tavo garbę sunaikino.

Nū tav' (ęs) palaikai tik liekas,
Jau tavęs neszlovin niekas!
Ak, szird's man sopa, plyszta,
Kad senovės garbė nyksta!

Kad tavę Liet'va, laidoja,
Tai manę draug' tekavoja,
Nės kam mano gyvastėlis,
Kad pragaisz' (o) man motynėlė!..

.....
Sztos giesmės graudžia raudą
Jau padūta nun į spaudą:
Isz padyvų iszsiži kim
Ir „Auszroj“ jos belukokim....

Idant ją sąstatyti,
Smegenų tiek daug pranyko,
Jogei dėl mus' giesminiko
Pasilieik tik pasakyti:

Oleum et operam perdidit!

J. M. Pasziepėlis.

*) Szitos eilės palmtos yra isz rankraštinio laiszko, kurį lei-
do 1885 m. 8-ąjį mokint. gimn. J. M. po vardu „Iezazlepdantis“,
kuris užstojo „Prieauszr“!, laista to paties J. M. (Kęszto) 1884
metūs.

*) Nurodymas ant to, kad „Auszra“ patalpinus 1884 m. rasz-
tą J. Szliupo „moksas apie tautinę ukę“ (pradžią), be regimų
priešaczių pallovė jį toliaus talpinus.

ta lietuviszko, vienas kin-
au raginant. Girdima Lietuva
et ir Hazletono lietuviai
s-isteigri „Liet. Mokslo D-
e-gystės“ kopa, bet prad-
is jau penki ar szeszi metai
s o isz to debesio vis dar
-lankiame lyta. Reg-
jūs vienas musų „Liet-
nū to naudingo m-
atkalbino.

Szenandoryje uždėjo
vaikinu drapanų kromę
natdoryje beveik vis drap-
nų prekyba yra žydų mag-
Naujai uždėtas kromas
vienintėlis lietuviszko, de-
galima tikėtis, jogi jau g-
rai seksis, jeigu tik musų
viengencziai neaplenks jį po
žydus neszdami savo doler-
Puikybe, kur įsisuka tarp
musų žmonių, tai kaip bė-
liga, negreit isznyksta iš sa-
lų žmogaus. Tarp turting-
nių musų miesto lietuvių
liga kaip įsivieszpatare-
pradžioje uždėjimo liet. pu-
pijos, tai ir po sziai dienai
sustingsta. Kada tik bus
parapijos sueiga, vieni an-
kitų niekus tauzyje ir kas-
tus kelia.

Lenkų kuningas Lemar-
vicz vėla pykdamas, kad li-
uviai atsiskyrė, o ir sar-
vines jau pasirupino, dab-
enkams uždraudė laido-
nirėlius ant tų kapinių po-
resme nepriėmimo numb-
ių į baznycią. Per tai be-
ai prisipirti yra savo nab-
ninkus ant aurių kapinių la-
oti, nors ten turi daug bra-
iaus už žiamę užmokėti.

T. A.

— 13 d. Kovo „L. M. D.“ te-
lipa laikė savo mėnesinį mok-
nikimą. Piningų už d-
lauke \$8.00 ir prisir-
antieji nauji s-
vas Katilius, Vincas Ma-
vyezius ir Jonas Rata-
ta likosi pasiūti \$30.00
atraliszkąją kasą.

Kūpos vyriausybė

LIETUVOS ISTORIJA

nū seniausiu gadyniu iki Lublino unijai.

PARASZYTA SIMANO DAUKANTO BUVUSIOJO VILNIAUS UNIVERSITETO PHILOSOFIJOS MAGISTRO.

(Tęsa.)

Deltogi su didesne aitra ir smarkybe kariavo Žiamaicziai, netaupydami nei savo vientaučių, jei tie buvo atsidėję savo bočių prabocčių tikybos. Žiamaicziūse, alvienu pavojui atsiradus, raszo Vokiecziai, lig jų kuningaikszeio žigovas, taip vadinamas jo vyresnysis, parneszdavo lazdą ar vecę; tūjau imdavo ginklūtis jų pulkai ir žengdavo ant neprietelių, kuriems jų kuningai, vaidelemis vadinami, dainūdami jų bočių prabocčių karės veikalus, drąsino ir stiprino jų narsybę, patys prieszakyje jų gaudindami neprietelius.

Ketėdami Žiamaicziai, kaip virsziaus minavoju, karan traukti į svetimą krasztą, sukeldavo suėjimą, kuriame pakeldavo sav karvedį ir valdžionį. Paskui pasirodydavo senelis vieszpatis, kursai sena daba užmuszės jauną gyvulį, lemdamas laimą, apszlakstydamo visą kariauną asinu arba krauju, bylojamas: „Žiamaicziai negurkite laimoje ar nelaimoje to žigio, vėliaus ar ankszeiaus jus visūmet pergalesite“. Taip palaiminti nū visųaugszeziausiojo savo kuningo, grumdavosi su neprieteliais jau pėsti, jau raiti su visųdidžiausia aitra ir narsybe. Jei kame apguldamo pilį, pirma apygardą nuteriodavo; patys daugszėdamiesi nū darganų ir speigų punėmis, nežinojo žiemą ir vasarą, kas tatau yra triobėsyje gyventi.

Uzvis kryzeiviai, kaip sakiau, ketėjo įgyti vietą tarp Akmenos upės ir Niamuno, skaugėdami Žiamaicziams, jog jie prekioja Akmenos įtakoje su tautomis isz anapus jūros, pirkdami nū jų geležį, ginklą, druską ir kitas rudis, o patys pardūdami jiems gintarus, blomas, kailius, medų, vaszką, javus; noris tenai kryzeiviai buvo jau pirmesniai įsikūrę, bet Žiamaicziai jūs pavarė; dabar Osterna, tapęs mistru, jau metūse 1251 buvo liepęs kamendotui Sayn vėl tenai stipresnę pilį įkurti ir Klaipėdą užimti, kursai dar ateinantį metą su Henriku, Žiamgalij ir Kurszo vyskupu, sutarė, jog Henrikas dėl įkurimo tos pilies nū 500 valakų žiamės per 5 metus pasiėmė kasmetą po 2 Lietuvių musztu ilgūju nū valako mokėti; kryzeiviai nū savo pusės isą medegą dūti ir jei tų pinigų netektu, kryzeiviai savo pridės. Darbininkus sutarė abejį isz lygumo leisti. Vyskupas gavo vieną dalį pilies miesto ir apygardas, o kryzeiviai dvi dali, kurie turėjo ją saugoti ir ginioti savo kasztu, bet jei kūmet pilies nustotu, tū kartu nei viena szalis nereikalaus kasztų sugražinimo, o žiamė paliks kaip buvusi Kurziamės vyskupui. Taip sukalbėję 29 dieną Liepos mėnesio metūse 1251 Klaipėdos pilį pamatavo, kurią metams sukankant nubengė ir tenai vyskupas įkūręs bažnyčią, paskyrė sav už katedrą, o pilį už buveinę; kaipogi iki sziolei Kurszo vyskupas lindojo Rygoje, jog Žiamgalė ir Kurziamė nekriksztyjosi ir jo neklause. (30)

Nū to laiko rusta diena radosi Lietuvių ir Žiamaiczių tautoje: kaipogi Pamezonijoje, Varmijoje senieji gyventojai iszkirsti, naujieji praszaliecziai kryzeivių klause, Parusnė jau nuteriota, Padaugavyje Letgaliai ir Žiamgaliai vergavo

jau Vokiecziams, Mindovė, Lietuvos karalius, krikszezonis ir bendras kryzeivių, krasztas, pilys, žinyezios, rumai ir kaimos vieni yrose, kiti pelenūse gulėjo, prekybos įtakos ir vietovės Onegos, Klaipėdos, Venspilės, Rygos buvo jau nagūse Vokieczijų, jau kryzeivių, jau kalavijonų. Vieni Žiamaicziai, noris nū savo karaliaus Mindovės krikszezonims į vergus pažadėti, vienok ketėjo, kaip sakiau, ar lig paskūjo mirti, ar liūšais savo neiszzengiamose giriose po seno gyventi, ant kurių kryzeiviai keldami popiežiaus balsu krikszezonis, džiaugėsi jiems paskutinį sitį užsiausią ir jūs į savo vergus paskaitysi. Kas apraszys, su kokia tenai aitra ir rustybe tą regėdami Žiamaicziai ginklavosi! Moteriszkosios vienos butu berupinosi, paczios arė, sėjo, javus ir pievas vokė, namus gerbė; vyrai visi už kits kito į karę tiekėsi, senieji meszkinas, briedinas aukavo, jaunieji vieni žirgus it smakus manksztėno, kiti giriose su szernais ir taurais grumėsi, mokindamiesi, kaip karėje drąsiais, narsiais ir bukliais buti. Nieksai neszykztavo nei aukso, nei sidabro, nei turtų, nei gyvulių, kas ką turėjo, tą į visūmenį yzdą davė, linksmus, artus neszė paskūji noragą ar verstuvę į kalvę ragotinę ar kardą kaldinti, alvienu ketėdamas mirti ar liūsu gyventi. Buvo ir tokių senųjų ir moteriszkųjų, kurie malkas sukrautas laikė, vyrams nebgrįžus, savę su vaikais ketėdami deginti dievams ant apieros, idant tiktai Vokiecziams nevergantui. Patys kuningai, vaideles, drąsino gintiesi nū tų žmonių, kurie kitaip kalba, o kitaip daro, teisingai nū jų bočių Vokiecziais vadinami, stigavodami, jog jie atėjo ne jų su laima, ne jų iszganymu rupintiesi, kaip patys sako, bet jų su turtų ir gėrybių drėvėti, kuriūs atėmę, vergs ir novys paczius per amžius be kokio atlydo; vylioja jus lig įsikuriant į jų pilis ir lig įgaunant į ranką jų su jūrą, mokins jus ir skelbs jums iszmingingus įstatymus, girs dorybę ir gamtą, vienok patys jų niekūmet neseka, bruks jums mylėti artimą savo it pats savę, bet to patys nedarys, gers jų su kauvinas aszaras, noris su jumis vieną Dievą garbins ir vienos tikybos arba vieros vadinsis; dieną ir naktį kruviną prakaitą braukdami, penzėkakinsite lobį tų kraugerių, kurių kalbos nesuprasite, szventus kapus savo tėvų iszaršite, lieknus szventus iszkirsite, versmes, balas iszdziovinosite, jų skarbus didindami; nei taip dar jų norui galo nerasite, kurie taip dar jumis novydami, lieps kentėti, dzingindami antru gyvenimu ir stigavodami, jog už jų paczius kame tenai augsztybėse laimingesniais busite, vienok jie patys tūmi antru gyvenimu nei maž nerupinsis. Jūsų vargai, kruvinos aszaros jų szirdies nesugraudins; saulės amžius jiems vergausite ir taip nei kokios nū jų pagūdės nesulanksite. Apjūs jūsų kalbą, apdarą, būdą, apsiėjimus, užgins skaityti, raszyti jūsų kalboje, idant jus tamsybėje ir nežinioje braidziotumėtė, patys kalbės įpatinga kalbą, kurios jus nesuprasite, ir tūmi nukrops jus alvienoje notyje. Ant galo, iszplėszę jums tą paskutinę lecybę ir ženklą jūsų tautos, paskaitys jus tarp savo gyvulių, dovanos, mainys, pardūs vienas kitam jus ir tarsi ant didesnio dar apjūko, vadins jus savo broliais krikszezonimis. Už ką tie kraugeriai vadina mus bedieviais, netikėliais, piktesniais už žvėris? ar mės ne nū vieno ir to paties dailydės rankos esame atlikę, kaip ir anie, tai yra nū rankos Perkuno, mūsų gužėtojo ir didžio geradėjo, kursai žibina mums saulę, mėnesį ir žvaigzdes, kaip ir jiems? Turime mės protą, omenį ir iszminti, kaip ir krikszezonys, atskiriamė ge-

ra jų blogo, dorybę jų nedorybės, kankiname ir draudžiame nūdėmes, o giriame ir gūdojame dorybę ir viliamosi už gerus darbus linksmintiesi augszytbėse, o už nūdėmes pritirti kanczias pragaro! Yra tai jų žabangai, kuriūse nori mus nuspiesti, užsimovę liczyna savo tikybos. Regime, kas nutiko su mūsų broliais Žiamgalės, Parusnės, kuriūs jau perkriksztijo krikščionimis; tas ir su mumis nutiks, jei mus pergales. Žiuokite aiskiai, jog tas jums nutiks ankscziaus ar vėliaus, jei jus krikstysitės ir Vokiecziams pasidūsitė. Asz to nesulauksiu ir mirsiu kariaudamas pryszakyje kantrių vyrų, kurie sziadien Dievui pasizadėjo ar mirti, ar liūšais gyventi, bet szi žibanti saulė, tie kalnai, tos upės liudys ateinantėms jūsų palikunėms, jog asz jums teisybę kalbėjau ir patė, kaip prider Žiamacieziui, už liūsybę galvą padėjau. Rasi kurią dieną likusis vergaudamas ir geležinius žvangindamas ant mūsų kapo pasakys: „czia mano kantrus bočziai guli, kurie liūsybę giniojo“, bet jie ir tą paskutinį spindulį užgesins vargais szirdyje nelaimingo vergo. Džiaugsis vienok kaulai mūsų, jog išsėdams keleivis ant kapų mūsų paminavos: „czia guli kantrus Žiamacieziai, kurie velyjosi liūšais mirti, nekaip Vokiecziams vergauti“.

1255 m. Ateinantį metų, kaip buvo sakyta, Ottokaras, Czekų karalius, atkeliavo į Parusnį netikėlių Lietuvių ir Žiamaczių kariauti, kurių minavotas įskatimas užvis gandino. Kryžievių mistras su dide iszkilme priėmė karalių Ottokarą, su kurio kariauna susinėręs, turėjo daugiaus neg 60 000 ka reivių. Su ta galybe įgulės į Parusnį, užėmė Onegą arba Balgos pilį su visa apygarda. Tenai mistras bruko karaliui savo bendrą Gedunę arba Gadunę, senį jomylistą Samėnų, sunų Visgaudo, kurio karalius klausė, kaip jam regisi, ar galės jis su tokia galybe nuveikti Samėnus? Gadunė, ne visą regėdamas meldžionių kariauną, nesterėjo. Karalius klausė jo antrą kartą, rodydamas jam du kartu didesnę kariauną. Gadunė vėl jam paabejojo. Ant galo, parodęs jam visą savo kariauną, klausė jo. Tū kartu jomylista atsiliopė, tardamas: „eik, vieszpatie, kur tu nori, ir vis nuveiksi“, kursai ta dingste lugojo karaliaus, idant užtarytu nū plėsimų ir dre vėjimų jo namus ir turtus, kurio karalius paklausęs vėliau su savo žyme ant jo namų užkiso. Vienok betrunkant dar Gaduncui Balgoje, viena meldžionių dalis buvo jau ledu per jūros atsiautą į Samėnų krasztą įsigrudusi ir negūdodama karaliaus, įsakymo Gadunės rumus ir turtus iszdrėvėjo ir iszplė szė, o ko neveikė, tą sudegino ir su žieme sulygino; brolių Rimgailų ir kitus jo gentis nužudė. Ir taip Gadunė purgrįz damas savo alką arba, kaip sziadien vadina, dvarą pelenūse, o gentis layonais rado.

Su antra dalia kariaunos patė karalius grudosi paskui, ir atėjęs į vietą, kurioje kitą kartą Vaitiekus, Pragos vyskupas, buvo nukautas, užsidegė dar didesne aitra; norėdamas apmaudą nugiežti ant netikėlių, įsigrudo į szventą girią, kurio je rumus paties vieszpaties ir žinyczią iszdrėvėjo ir suardė, szventą ažuolą su povyžiais dievų — Perkuno, Padrimpos ir Pykulio sudegino ir vis gaiszino, kas tik tai buvo pavėdžiu į senovės tikyba. Nū tenai traukė tolesniai, vis teriodamas ir degindamas, o gyventojus vienus žiamyn kaudamas, kitus vergdamas. Nū Medinos apygardos sukosi ant Galgarbių; tenai ties Nastrainės szventa giria vylėsi Ottokaras susitiksiąs su Žiamaczių kariauna, bet jos niekame negalėjo sutikti, ku-

ri paskui akies mosterėjime pasirodė ir su tokia narsybe pūlė ant meldžionių, jog jie nebpaskubėdami susirindūti, pradėjo niukti lig įsitraukdami į lygmes Rudajos. Žiamacieziai, įdrįję tū meldžionių nūgasečiu, apnyko jų su visų didžiausia aitra; pjutis buvo baisiai kruvina, vienok ir su tokia narsybe Žiamacieziai negalėjo perlaužti plienų ir variu aplietų meldžio nių rindų, kurie ant galo ir patys iszguro, vienok tuli Žiamaczių karvedžiui paskubėjo Nogimtės pilyje, Narandos pagir yje, užsirakiuti.

Karalius Ottokaras parsکیدė tū jau savo kariauną; su viena dalia vijo skriejanczius Žiamaczius, vienus verglamas, kitus kaudamas, o visur teriodamas ir plėzdamas; antra dalis laužėsi į minavotą pilį, kurios įgulė pradžioje didei kantriai turėjosi, bet pradėjusi stokūri mitalo pasidavė ir vyresnieji persikriksztiję pasiėmė kryžievių klausyti.

Kelias dienas trukus, karalius sukosi su savo kariauna į pietus iki Kvedainei, kame jomylista Skloda gyveno su savo gimine, kursai taip pat tū jau pasidavė ir persikriksztijo su savo gentimis. Karalius, gerindamasi perkriksztams, apdo vanojo jų puikiais drabužiais. Paskui atėjęs pas upę Pra garą iki Vadavos, nū tenai pasisuko jų į sziaurį į Kaimių apygardą, idant tenai taip pat szventą girią isznaikinti; nū te nai grįžo pilion į Tapajos apygardą, kur Sugurbės pilyje jo mylista Sapelis gyveno. Visur radosi nūgastis ir baimė. Meldžionys nei nū kur nerasdami atsparo, kur užėjo, ten į ty rą vertė, visur szventinybes naikino ir kuningus netikėlių kirtio; patį vieszpatį Nadraunį, Mongalį, sukapojo, o bažny czią suardė. Nū tenai Ottokaras leidosi Pragaru pagal žia myn lig giriai, Tvangste vadinamai, kursai radęs tenai kalną paupyje, užsiketo miestą ir pilį pamatūti, kuriam pamatus padėjęs, ateinantį metų grįžo namon.

Taip Ottokarui su kryžieviais kariaujant Samėnus ir ki tus Žiamaczius tarp upių Pragaro ir Niamuno, kalavijony s nū antros pusės, tai yra nū Padaugavio, tūtimpos veržėsi per Žiamgalius į Žiamaczius, dykdami visūmet su kryžieviais su sinerti. Noris Stukland, kalavijonų mistras, bendravosi ir biežiūliaivos su pacziu Mindove, karaliumi Lietuvos, kursai jį visūmet žmoniskai iszvaiszines nevien apdovanojo, bet dar toli jį palydėjo, bet jam padėkavojus už vyresnybę, atėjęs an tras kalavijonų mistras pilį S. Jurgio netoli nū Palangos įku rė ir su Žiamgaliais ir Žiamacziais didei baisiai kariavo, ku rie jo nenorėjo su kryžieviais suleisti. (31)

Paėjus Ottokarui, kryžieviai skubiai pradėtą pilį ir vie tovē įkurė, kurią pravardavo dėl jo minavonės Karaliaucziu mi, kurio kamendotu tū jau kryžievi Hornhusen perdėjo ir Sittbergą pirmūju vyskupu Samijos pakėlė, kursai paskyręs sav už buveinę naują pilį Karaliaucziaus, katedros bažnyczią tenai įkurė; taip ir tas krasztas, taip garbingas senovėje, teko į nagą Vokiecziams.

31) Hilsen's Lief. Est. und Let. Gesch. s. 175.

(Dar ne viskas.)

Bažnyčios Istorijos reikaldė.

Neseniai mūsų lietuviai pradėjome dirbti savo prigimtyje kalboje, nes anksciausias gabus lietuviai lavindavo savo literariską spėką lenkiskos kalboje ar tai ant tikėjimiskos dirvos ar tai svietiskos, gal tikt su menku atskyrimu vyskupo Valančausko, Daukanto ir kitų, kurie mūsų žirdžiai dirbo del apszvietimo savo tamsesnių brolių. Dabar, acziu Dievui, lietuviai, abelnai sakant, nebesirupina lenkiską kultūrą įvesti į Lietuvą, o ir patys žmonės pradėjo mylėti savo kalbą. Taigi šiandien labai yra reikalingos lietuviskoje kalboje kningos, kaip tikėjimiskos taip ir pasauliskos įtarpas, idant kožname dalyke galėtumėme tikrai apsisiviesti.

Daugiur vietose Amerikos lietuviai rengia mokslaines lietuviskas, tikt beveik neturi jokių rankkniugų del mokinimo, todėl mes, žiamiaus pasirasziesieji, gavę iszguldymą lietuviską virsz minėtos istorijos, paszvenčiame savus kasztus del jos atspausdinimo, idant sia kningą butu galima vartoti lietuviskose mokslainėse, bet ir kiekvienas lietuvis, mylintis savo tikėjimą, galėtu skaitydamas katalikiskame tikėjime apiszvisti ir jame susidrutinti, matant aiskiai, kad nevien šiandien, bet ir nu pat pradžių užsidejimo Bažnyčios turėjo katalikystė savo prieszus ir atskalunus, kurie stengėsi ir stengiasi katalikystę sugriauti, kurios taciaus iszpazintojai nevien nesimažino ir nesimažina, bet kassyk dauginasi ir platinasi, nesa aiskiai pildosi žodžiai Viespaties Kristaus, kurs savo apasztalams pasakė: „Eidami tada mokinkite visas gimines.... O atai as su jumis esmi per visas dienas iki pabaigos svieto“.

Pasitikime, jog ir kiti lietuviskie jie kuningai prisidės prie mūsų užmanymo, labiausiai tie, kurie lietuviskose parapijose dūnų pelno. Kas isz lietuvių gyvenimą turi, tas, mums ding, turi ir prie jų apzvietimo prisidėti, jeigu aktinai nėra prisirizęs prie žiamiszkų turtybių, kurias kandyd gadina ir vėjas į prapūlenę nustumia. Juk tikt lietuviskas kuningas, kuris mūsų žirdžiai myli Dievą ir savo tėvynę, o ku iam isz teiybės rupi brolių lietuvių duszių iszganymas, butinai prisidės prie mūsų užmanymo nors menku kaszteliu. Kurie kuningai prie iszdavimo szios kningos savo kasztais prisidės, bus apgarsin į galop kningos, idant vėlesnė mūsų žmonių karta galėtu jės

gūdoti, kaip tikrus lietuviszkus kunigus, pasirupinančius apie savo brolių duszios iszganyimą.

Primename taipgi broliams lietuviams, kurie veik norėtu gauti sia kningą, jog pirin atspausdinimo gali prenumeruoti vieną ekzempliorių už 1 d., o po atspausdinimo bus galima pirkti tiktai už 2 dol. Tas dalykas mums yra reikalingas, idant žinotumėme, kiek tuksančių ekzempliorių turime spausdinti. Žinia, tokią kningą kožias lietuvis katalikas pa irupins įgyti. Pinigus prenumeratos reikia siųsti ant szio addresso: Rev. A. Burba, box 1053. Plymouth, Luzerne Co, Pa. Tūmi syk iszdūtojais szios kningos yra:

Kun. A. Burba, Plymouth Pa.
Kun. P. Abromaitis, Mahanoy City.

Gromatnyčia.

— Rev. Joseph J. Zlotorzynski, Pittstone. Tamistai velyjame ateityje buti atargėsiu, idant nepareitum į kolyziją su pacztų įstatymais, kurie už tokias gromatas, kaip tamistos, nubaudžia kalėjimu iki 5 metų ir kora iki \$5000. (Ziur. „An act relating to postal crimes and amendatory of the statutes therein mentioned“, užvirtintą Rugsėjo 26 d. 1888 m.)

Apgarsinimai.

Parsidūda namas su žiame ant Bead st. Plymouth, Pa. Dasiznot pas S. U. Shaffer.

„PROGRESS“

maskoliszkas nedėlasztis, iszleidžiamas neprielankioje del carybės dvasioje, kasztūja ant metų \$2.00. Adressas rėdystės: The Progress, 205 Broome st., New York, N. Y.

Į „Susivienijimą“ užsimokėjo: Koperniko draugystės isz Paltimorės sekantieji sąnariai už m. po 1 d.: Jūzas Bindokas, Adomas Bindokss, Matijcszius Narijauskas, Vincas Lorentas, Antanas Venckaitis, Jonas Andriusziunas, Jūzas Szlenfogtas, Kazys Tamoszauskas ir Vincas Martynaitis. Szv. Ju gio dr. isz Forest City: St sys Markauckas, L. M. D. isz Baltimores: Jonas Burinskas, Aleksandra Maslauskas isz Plymouth.

Pos uertinę užmokėjo: Szv. Jurgio draugystė isz Forest City 24 dol., Koperniko draugystė isz Baltimorės 18 dol. „L. M. Dr.“ isz Balti-

morės 3 dol. Aleks. Maslauskas 1 d. isz Plymouth. Silo Pauksztys.

Užmokėjo Už Laikrasztį.

“VIENYBE LIETUVNIKU”

F. Wiltrakas Waterbury	\$1.00
F. Dragunus Forest City	„1.00
P. Pilypas Mt Carmel	„1.00
J. Pecziulis „	„2.00
L. Szverabas Brighton	„1.00
J. Mataitis, Bridgeton	„1.00
J. Urbanavyczius Pittsburgh	„2.00
P. Yeager Mt. Sterling	„1.00
J. Lizdas Plymouth	„1.00
A. Dubauskas Mahanoy Plane	„2.50
J. Czesna Sugar Notch	„1.00
J. Vauczėckas „	„1.00
V. Leonas „	„1.00
J. Milleris Plymouth	„2.00
M. Duelskis Mt Carmel	„1.00
J. Blažys Port Jefferson	„1.00
F. Miller Thurber	„2.00
J. Dumezius Qu ngiamond	„1.00
L. Girdvainis Chicago	„1.00
P. Goige Minerville	„1.00

Kningos

pargabentos i-z užmarės:

Aukso Aitorius, arba Szaltinis dangiszkų skarbu 2.25c., 2.75c., 3.25c., 4.00c., 4.50c., 5.00 ir 5.50c.	
Senas ir naujas Aukso Aitorius	\$2.25 ir 2.75c.
Garbe Dievui ant auksztybės „	„ \$2.00.
Balsas Balandėlis „	1.45c. 1.50c.
Kniga glebių arba Kanticzkos „	1.00c.
Istorija seno ir naujo įstatymo su abrozėl. 25c.	
Istorija seno įstatymo „	50c.
150 Psalmu Dowido karaliaus ant pavelsko kanticzkų	75c.
Menuo Szvencziuos Marjos Panos	30c.
Pokilis Szvetyjų „	20c.
Iszguldmas metninu szvencziu labai naudinga knigėlė	25c.
Stebuklai Dievo Szvencz. Sakramente	40c.
Mokelas Rymo kataliku „	50c.
Zine apie gydymą ligų kuno ir duszios, apie Linterį ir Kalvina	1.00c.
Kalendorius ant 1889 m. 25c. ir ant 1890 m.	25c.
Sopulej Motyus Dievo „	25c.
Palangos Juze, linksni skaitymai „	40c.
Gyvenimaj Szventųjų, ant visų metų kožnos dienos, pirma, antra, trecia ir ketvirta dalis už kožną dalį po „	80c.
Lietuviszkas Gramatika paraszta kunigo Mikolo Miežinio	50c.
Kas yra griekas? „	20c.
Nekaltybė „	30c.
Vartai dangaus „	25c.
Apie buvimą Dievo „	17c.
Senkams Jurgis „	25c.
Elementorius lietuviszkas „	25c.
Garsas apie baisybes Dievo sudo	50c.
Girtybė „	10c.
Istorija Lietuvos „	50c.
Kningos teisybių „	25c.
Kaip įgyti pinigų ir turą „	25c.
„Aušra“ keturių metų puikūs apdarūs po \$1.25 kninga, visas perkant	4.00c.
Griesznukas priverstas metavotis „	15c.
Evangelijos „	1.25c.
Dėnelaiczio pavasario linksmybės	15c.
Kniga del iszsimokimo visavietinės kalbos	25c.
Konradas Valerodas „	10c.
Abėcėla „	30c.
Patkulis „	25c.
Paesų kniga „	25c.
Raktas į dangų „	20c.
Pabaiga svieto „	10c.
Aplinkrasztis kun Petravycziaus į Vilniaus džiakonystės kuningus 1870 m.	10c.
Kniga del iszsimokimo visavietinės kalbos	15c.
Lietuviszkieji Raštai ir Raštinkai	40c.
Best ally of Russian Czarism toward Lithuania 10	
Visoki Abrozėlai su maldakais po 5 centus.	

KNINGOS EOCNOS SPAUSTUVĖS.

Historije gražios Katrukos ir jos vvaoki atsy, tykimaj „	10 ct.
Sumyszymas arba bajme tury dydales akis Tykra tejejebe isz Suvaiku gubernij. s	15 ct.
Konstytucyje del darbininku „	10 ct.
Historije apie gražą Magelona, duktery kara-laus isz Neapolo ir apie Petra karejwi	40 ct.
Užeystanawik ant to geraj „	50 ct.
Ataytikimaj ant žiamės ir wandenlo „	10 ct.
Du puiku apraszymaj apie nedorybės dydo ir piktą augynimą wajku „	\$1.00.
Pujkus apraszymas apie Lietuvą „	\$1.00.
Nanella pust-liniko paraszytas del puiku Lietuwiku „	75 ct.
Apieta Diewo „	\$1.00.
Senowes apraszymas apie Duktery Filypo Karejwio „	50 ct.
Juozapas Koniuszewekis arba kankiotmas Unijotu po wal ze maskolans „	50 ct.
Kalend-rjus su pasakoms ir dajnom „	25 ct.
Szwiesia Diewo „	60 ct.
Rinalda Rinaldinas „	\$1.50 ct.
Dajnos isz wysur surinktos „	75 ct.
Nedorybes Rymo Ciesorlu, historije isz tajko ponawojimo Nerono „	80 ct.
Pujkus apraszymaj tikru ataytikimu isz ciesa wajnos 1863 metu „	40 ct.
Witas ir Korynna historije isz tajko persekiojimo Bažnyčios S. per Deokleccijans	25 ct.
Historije isz tajko Francuzkos wajnos Afri-koj „	30 ct.
Prawadnikas angeliskos kalbos neabdar. „	\$1.00
o abdaytas „	\$1.25
Jurcis Mioslawskis „	80 ct.
Boleslawas arba antra dalis Genowetos	30 ct.
Ponas Bartkus, paraszė kun A. Burba,	20 ct.
Pasakojimas Antano Tretininko paraszė vyk-Zemalczių Motiejus Valancziuskas,	25 ct.
Dievaitis, aysaka szios gadynės	1.00 ct.
Lietuvio Sapnas „	5 ct.
Europos Istorija su žiamlapiais „	50 ct.
Istorija Septynių Mokintojų ir Lietuvio Sapnas 50c.	

Uždėjęs kromą Pittstone, parda-vinėju viską kūmi pigiausiai.

Tam. Pauksztis.

123 N. Main str., Pittston, Pa

Vyrai, vyrai! Jeigu jus norite užsiczėdyti piningų, tai ateikite del pirkinių į mūsų kromą. Mės dabar iszpardavėme visą senąjį tavorą, o prikrovėme kromą naujais tavorais del pavasario. Jus rasite pas mus dabar tokių puikių ir pigių tavorų, kokių szitame mieste dar niekas neturėjo. Mės turime visokių geriausių del pavario iurų, kokių tik kas n rės, kuriūs pardūdame už tokias piges prekes, kad jus tik dyvysitės! Turime visokių kelinų, marszkinių, skrybelių, naktaizų, kalnie-rių, ozeverykų, da binių drapanų, kurias vis atidūdame nž mažiansius piningus. Tik ateikite, o nesigailėsite.

MOTERS ir MERGOS!

Mės nupirkome kitą sztorą szale mus, t. v. „People's Store“, kuriame pardavinėjama visokius mote-ri-zkus tavorus už pusdykę. Tą visą kromą mės turime iszpardūti iki 1 d. Balandžio. Ateikite.

N. Y. Bankrupt Clothing
House J. Rabinowitz,
Kromo valdonas.
Plymouth, Pa.